

Status for fødevareklyngens eksport og aktuelle udfordringer

7. september 2020

Baggrund

Den danske fødevareklynge består af virksomheder, som har relation til landbrug, gartneri, fiskeri og fødevareproduktion, og er således kendetegnet ved at være virksomheder, der er knyttet til den danske primærsektor. Det er den nære forarbejdningssektor med fx slagterier og mejerier samt virksomheder, der fx leverer maskiner, teknologi og andre input til primærsektoren og fødevareproduktionen i Danmark og udlandet. Dertil kommer produkter og løsninger afledt af og relateret til landbrugsproduktionen, fx ingredienser og enzymer.

En stor del af produktionen i primærsektoren videreforarbejdes og indgår i eksporten fra fødevareklyngen, og primærsektoren er derfor også i høj grad afhængig af eksportmarkederne. Mange virksomheder i fødevareklyngen er desuden også meget afhængige af import af input og produkter til videre forarbejdning.

Eksporten fra fødevareklyngen slog rekord og udgjorde ca. 170 mia. kr. i 2019, svarende til ca. 23 % af den samlede danske vareeksport. Ifølge Landbrug og Fødevarers opgørelse beskæftiger fødevarerektoren 186.000 ansatte, og heraf er 75 % af arbejdspladserne knyttet til eksport. Fødevareklyngen er derudover præget af et roligt og stabilt arbejdsmarked med stor leveringssikkerhed.

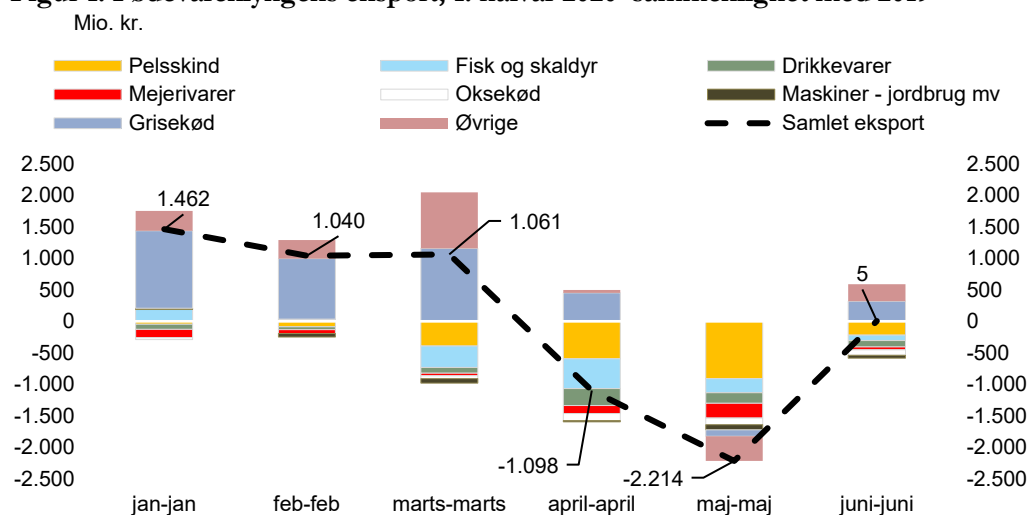
Status for fødevareklyngens eksport

Visse dele af fødevarerektoren, som er særlig afhængig af afsætning til foodservice (dvs. restauranter, hoteller, catering og lign.), har været hårdt ramt af covid-19 situationen. Nedlukning i Danmark og resten af verden har ført til et skifte i forbrugerefterspørgslen fra foodservice over mod detailhandel som følge af lavere forbrug på fx restauranter. Volumenmæssigt har der således i Danmark været stort set samme efterspørgsel, men der er tale om produkter af lavere værdi. I modsætning til andre sektorer er der for en stor del af fødevareklyngen ikke mulighed for på kort sigt at tilpasse produktionens volumen, hvorfor varerne sælges til mindre pris og med mistet indtjening til følge.

Effekten af covid-19 på eksporten slog igennem fra april 2020, jf. figur 1, der sammenligner eksporten i første halvår af 2020 med samme måneder i 2019. Det fremgår, at eksporten i henholdsvis april og maj 2020 var ca. 1,1 mia. kr. og ca. 2,2 mia. kr. lavere end de respektive måneder i 2019.

Landbrug & Fødevarer vurderer på baggrund af foreløbige tal, at der i juni 2020 har været en mindre bedring i eksporten. Eksporten i juni 2020 var på niveau med juni 2019, men det skal ses i lyset af, at eksporten i juni 2019 var på et meget lavt niveau. Eksporten i juni udgjorde i 2019 en lavere andel af årets samlede eksport end den har gjort i nogen af de foregående 23 år (1996-2018). Det bidrager til forklaringen af, at eksporten i juni 2020 - trods en relativ begrænset stigning fra maj til juni 2020 - kunne komme på niveau med eksporten i juni 2019.

Figur 1. Fødevarerklængens eksport, 1. halvår 2020¹ sammenlignet med 2019

Anm.: Juni-opgørelsen er et estimat baseret på overordnet vareniveau, da juni-eksporten i detaljer først frigives 8. sep. 2020 af Danmarks Statistik.

Kilde: Landbrug og Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik

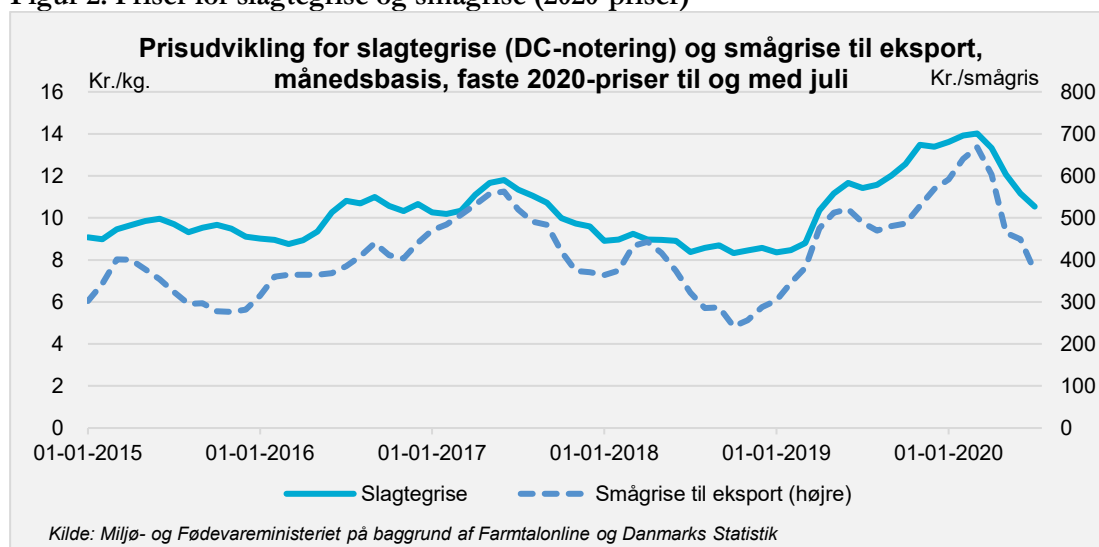
Som det fremgår af ovenstående figur, er det største tab knyttet til eksporten af *minkskind*, som bl.a. er blevet ramt af aflyste auktioner og lav prissætning af solgte skind. Eksporten af minkskind er faldet fra 2,4 mia.kr. til 0,4 mia.kr. i de første fem måneder af året. Der har i flere år været en nedadgående eksport af minkskind som følge af lave priser. Det skønnes, at pelsektoren i 2020 vil opleve et samlet fald i omsætningen på 70 %.

I forhold til eksporten af *grisekød* stod sektoren overordnet set stærkt forud for covid-19 bl.a. på grund af øget efterspørgsel fra Kina som følge af udbredelsen af afrikansk svinepest. Covid-19 har dog betydet et væsentligt prisfald siden starten af året, hvor priserne var særdeles høje. Således kunne en fastholdelse af det høje prisniveau ved begyndelsen af 2020 ifølge Landbrug & Fødevarer have ført til en merindtægt til svineproducenterne på 3,1 mia. kr. for 2020 i en situation uden covid-19 afhængig af antagelsen om niveauet for antal slagtninger.

De faldende priser på grisekød skal dog samtidig ses i lyset af et fortsat relativt fornuftigt niveau historisk set, jf. figur 2. I perioden januar 2015 til juli 2020 har den

gennemsnitlige grisenotering således været 10,1 kr./kg. mens noteringen i juli 2020 var 10,56 kr./kg.

Figur 2. Priser for slagtegrise og smågrise (2020-priser)

Oksekødssektoren var allerede inden covid-19 præget af faldende priser. I februar 2020 lå oksekødspriserne betydeligt under gennemsnittet for 2017-2019 trods faldende produktion i EU. Covid-19 påvirkede oksekødssektoren meget, idet navnlig afsætningen af dyrere udskæringer til foodservice faldt drastisk, og denne afsætningskanal tegner sig for ca. 70 % af visse udskæringer, som i stedet måtte oplagres eller sælges som i andre produkter. I takt med genåbningen er markedssituationen forbedret, hvilket giver sig udslag i forbedrede priser.

Fiskeriet og fiskeindustrien blev som følge af covid-19 ramt af et markant fald i salget til foodservice på de vigtige sydeuropæiske markeder og i Asien. Særligt virksomheder, der sælger dagfanget fisk og skaldyr til Sydeuropa, har oplevet markant nedgang i salget. Samtidigt er priserne generelt faldet på fisk.

Mejerisektoren er i årets første fire måneder for de største kategorier (ost, smør og mælkekonserves) stort set på niveau med sidste år, når der ses på volumen, hvorimod der er tale om et fald på ca. 5% i eksportværdi ifølge Landbrug & Fødevarers opgørelse. For *fjerkræ* har situationen for eksporten været fornuftig trods visse prisfald, mens *gartnerisektoren* stod over for en alvorlig situation i foråret, da nedlukningen ramte højsæsonen, og produkterne ikke kan oplagres. Siden ultimo april har der været fremgang i eksporten med undtagelse af især flere sydeuropæiske lande, og ifølge Landbrug & Fødevarer er de store tab i marts og april nu næsten indhentet.

I *agroindustrien* blev produktionen i første omgang holdt oppe af ordrer modtaget før krisen, men der er ifølge Landbrug & Fødevarer meldinger om en omsætningsnedgang på mere end 25 % fra halvdelen af industriens virksomheder.

Samlet set er det generelle billede, at varerne er blevet solgt men til faldende priser. Grundet den udbredte andelsorganisering vil det ikke umiddelbart afspejles i virksomhedernes resultater, men derimod i ejerkredsens faldende afregninger.

Aktuelle udfordringer og perspektiver

Det er fortsat meget tidligt at give en vurdering af fødevareeksporten for 2020 på grund af usikkerheden forbundet med det videre forløb for håndteringen af covid-19, men forventningerne til fødevareklyngens eksport er reduceret. Der har som nævnt ovenfor været prisfald på grise, pels og markant mindsket efterspørgsel på visse højværdimarkeder, men i øvrigt har der været nogenlunde stabile men lavere priser.

Usikkerheden om det videre forløb for covid-19 og en verden i utakt betyder dog, at der er stor usikkerhed om den fremtidige udvikling for fødevaresektoren. Fødevaresektoren er således påvirket af covid-19, og må imødesee en række barrierer og ubalancer i den fremtidige afsætning.

OECD og FN's Fødevareorganisation (FAO) har i en analyse fra medio juli 2020 foretaget scenarieanalyser for effekterne på den globale fødevareproduktion og – efterspørgsel. Samlet forventes der en lavere efterspørgsel som følge af lavere økonomisk aktivitet. Det største globale fald i efterspørgslen forventes at være for ost og ferske mejeriprodukter med en reduktion i efterspørgslen på ca. 2 % i 2020/2021. Derudover vil efterspørgslen for fjerkræ, grisekød og oksekød blive reduceret med 1-1,5 % i samme periode. Som følge af det pludselige fald i efterspørgslen må det også forventes, at der kommer et fald i priserne, da der i en periode vil være en ubalance mellem udbud og efterspørgsel på verdensmarkederne.

Landbrug & Fødevarer har på baggrund af eksporten i første halvår af 2020 estimeret effekterne på fødevareklyngens eksport samlet for 2020. Med udgangspunkt i niveauet for eksporten i juni 2020 sammenlignet med forventningen til eksporten uden covid-19 vurderer Landbrug & Fødevarer således, at den samlede eksport kan blive knap 14 mia. kr. lavere for hele året i forhold til en forventet eksportværdi på

knap 176 mia. kr. i en situation uden covid-19 i 2020. Det skal ses i sammenhæng med en årlig værdi af eksporten på 157-170 mia. kr. årligt i perioden 2015-2019. Landbrug & Fødevarer udarbejdede 29. maj en korrigeret eksportprognose for 2020 som følge af covid-19. Heri forventes fødevareklyngens eksport at falde med 4,5 - 9,0 mia. kr. i forhold til 2019, hvor eksportværdien var knap 170 mia. kr. Det svarer til et fald på op mod ca. 5 pct. i forhold til 2019.

Der er set fald i eksporten i første del af 2020 på en række kernemarkeder for fødevareeksporten, herunder Tyskland, Storbritannien, Sverige, Italien og visse asiatiske markeder som fx Kina, mens Kina skiller sig positivt ud, jf. tabel 1.

Tabel 1. Fødevareklyngens eksportudvikling 2020 sammenlignet med samme måneder sidste år, mio. kr.

	jan-jan	feb-feb	marts-marts	april-april	maj-maj
Tyskland	135	150	246	-323	-481
Cambodia	-6	-14	-193	-121	-348
Thailand	-21	-30	-96	-81	-313
Italien	51	58	-73	-122	-185
Sverige	-65	-33	92	-289	-166
Japan	-67	-53	-30	-101	-142
Frankrig	-6	95	-72	-171	-114
UK	-61	-188	-250	-14	-107
Vietnam	-38	-13	6	-75	-78
Polen	234	240	234	47	-63
<i>Kina</i>	<i>706</i>	<i>378</i>	<i>633</i>	<i>417</i>	<i>200</i>
<i>Øvrige lande</i>	<i>600</i>	<i>451</i>	<i>565</i>	<i>-265</i>	<i>-417</i>
I alt	1.462	1.040	1.061	-1.098	-2.214

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

For en sektor med en høj eksportandel er det således en væsentlig udfordring at fastholde dansk markedsadgang og markedsandel i en periode med vigende efterspørgsel og faldende priser for særligt visse sektorer.

Denne udfordring forstærkes af en række protektionistiske tendenser i form af handelsrestriktioner, nationale støtteordninger og andre direkte eller indirekte tiltag som favoriserer lokale fødevarer og produkter, og som gør konkurrencen for danske produkter mere vanskelig end vanligt. Hertil kommer manglende eller uensartet overholdelse af europæisk og international regulering, der kan give danske virksomheder ulige konkurrencevilkår ved eksempelvis at kræve omkostningstunge tilpasninger til lokale krav. Der må således ventes flere handelsbarrierer for fødevaresektoren, vanskeligere markedsadgang og flere administrative byrder hvilket skaber usikkerhed og ekstra omkostninger for fødevareklyngens virksomheder.

Derudover er fødevaresektorens eksport påvirket af usikkerhed og ubalance i forhold til forsyningskæder, hvilket kan blive forstærket fremadrettet afhængig af det

videre forløb for covid-19. Det drejer sig bl.a. om stigende priser på især luftfragt og generel usikkerhed forbundet med grænserestriktioner, transport- og logistikløsninger, ligesom det også drejer sig om adgang til relevante input til produktionen som fx emballage. Usikkerhed om forsyningskæder og logistik skaber øget behov for agilitet, ligesom den stærkt begrænsede mulighed for erhvervsrejser kræver en omstilling til øget brug af digitale platforme for at sikre tilstedeværelse på markederne og servicering af kunder.

Hertil kommer en international handelspolitisk situation præget af stor usikkerhed på centrale markeder for den danske fødevareresektor. For det første er forholdet mellem EU og USA påvirket af den verserende sag om Airbus og Boeing, hvor USA med hjemmel i en WTO-afgørelse har indført straffetold på en række europæiske produkter, herunder dansk grisekød og mejeriprodukter.

For det andet er der en væsentlig risiko for negative konsekvenser for den danske fødevarerklynge forbundet med forhandlingerne om det fremtidige forhold mellem Storbritannien og EU samt Storbritanniens forhandlinger med 3. lande. Danske fiskere henter 30 % af deres værdi i britiske farvande, mens den danske fødevarerklynge eksporterer for 12,4 mia. kroner årligt til Storbritannien, hvilket gør landet til det 4. vigtigste marked. Manglende adgang til britisk farvand, told på fødevarerprodukter, nye papirgange, forsinkelser og logistikudfordringer eller nye krav til eksporten (fx ift. standarder og mærkning) vil således få væsentlige og meget negative konsekvenser for eksporten.

Samlet set er fødevareresektorens eksport trods et stærkt udgangspunkt inden covid-19 således i en situation, hvor udsigterne er præget af væsentlig usikkerhed som følge af vigende efterspørgsel og prisfald i visse sektorer samt en vanskelig markedssituation på eksportmarkeder som følge af protektionistiske tiltag, logistiske og forsyningsmæssige udfordringer samt handelspolitisk usikkerhed. For at sikre fødevareresektorens eksport fremadrettet er der således behov for en indsats for øget dansk markedsadgang, konkurrenceevne samt agilitet, synlighed, udvikling og promovering af danske styrkepositioner i forhold til eksisterende og nye markeder.